

GrunnGras

Toepassing van Groene Bestrating in Groningen

Een voorstel uit de Open Raad van Martin Borchert.

Geadopteerd door Maarten van der Laan (PvdA) en Jacky van Geffen (PvdD),
opgevolgd door Wesley Pechler (PvdD).

Inleiding

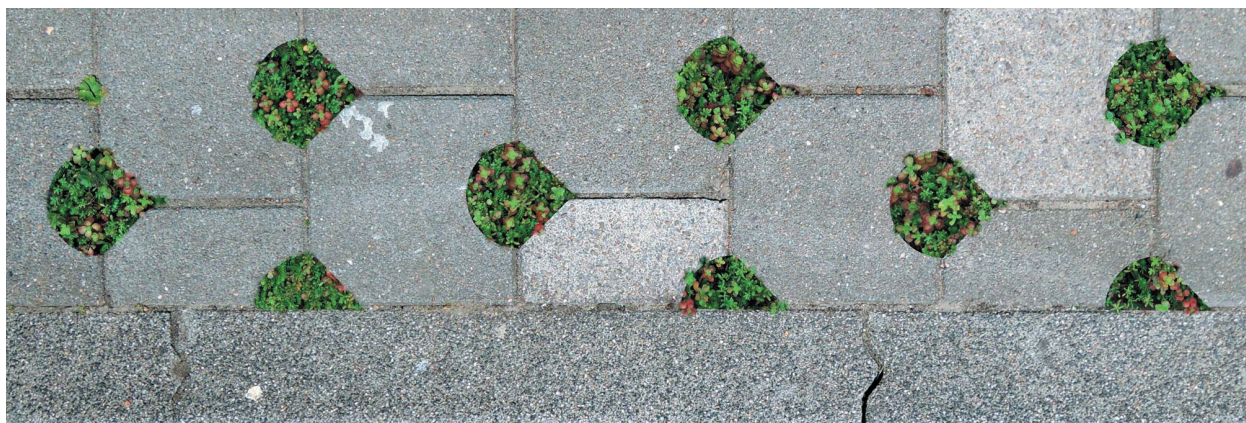
In de Open Raad van 2017 heeft beeldend kunstenaar Martin Borchert zijn idee van Groene Tegels gepitcht. Maarten van der Laan (PvdA) en Jacky van Geffen (PvdD) hebben dit idee geadopteerd. Vanaf 1 maart 2018 heeft Wesley Pechler namens de PvdD het stokje overgenomen.

De Open Raad is een initiatief van de gemeente Groningen, waarbij bewoners hun idee voor de stad kunnen presenteren. Indien er een meerderheid voor het plan is, kan het worden geadopteerd door raadsleden die ermee bezig willen. Het doel is vervolgens om samen te proberen om dit idee tot uitvoering te brengen.

Het idee van Martin houdt in om Groene Bestrating, tegels en klinkers waardoor groen meer ruimte krijgt om te groeien, te implementeren in Groningen.

De gemeente is nu veel geld, tijd en energie kwijt in het bestrijden van groen dat onbedoeld tussen de bestrating groeit. Wanneer het groen echt de ruimte krijgt om te groeien heeft het niet alleen een minder rommelige aanblik, maar daarnaast ook verschillende positieve effecten op de stad. Deze effecten worden verderop in dit plan beschreven. De inzet van Groene Bestrating past binnen de ambities die de gemeente op verschillende vlakken heeft geformuleerd, onder meer op het gebied van vergroening, duurzaamheid, en klimaatadaptatie.

In dit voorstel doen wij een voorzet in het verkennen van de mogelijkheden tot de implementatie van Groene Bestrating binnen de gemeente Groningen. Dit document is tot stand gekomen op basis van gesprekken met betrokkenen, binnen en buiten de gemeente Groningen, die wij in de afgelopen maanden als initiatiefnemers hebben gevoerd.

1. Wat is Groene Bestrating?

Groene Bestrating houdt het midden tussen verharding en groen. Het zijn tegels of klinkers met daarin uitsparingen die ruimte bieden aan begroeiing binnen het oppervlakte van de bestrating. Het concept leent zich voor tegels in alle soorten en maten. In onze planvorming gaan we vooral uit van de maat van de standaard stoeptegels en klinkers als model voor het ontwerp van de Groene Bestrating. Het aanhouden van deze standaardmaten van klinkers en stoeptegels maakt dat Groene Bestrating relatief makkelijk ingepast kan worden in bestaande stoepen en straten, wat bovendien hergebruik van de hiervoor verwijderde bestrating mogelijk maakt.

Inpassing van Groene Bestrating maakt dat we de openbare ruimte opnieuw zullen benaderen vanuit het perspectief van vergroening. Verharding zou alleen toegepast moeten worden waar dit noodzakelijk is. Alle overgebleven ruimte zou idealiter omgezet moeten worden in groen. Groene Bestrating biedt hierbij een middenweg tussen groen en grijs: het combineert de voordelen van verharding met de voordelen van vergroening. Hiermee kan het op bepaalde plekken het beste van beide werelden combineren. Groene Bestrating leent zich vooral voor oppervlakten die minder intensief gebruikt worden, bijvoorbeeld parkeervakken of aan de randen van trottoirs.

Op plaatsen waar bestrating geen functie heeft zou de bestrating idealiter geheel verwijderd moeten worden zodat hier volledig ruimte gegeven kan worden aan groen.

2. De effecten van meer groen in de straat

Steden zijn kwetsbaar voor de effecten van klimaatverandering. Het vergroten van de klimaatbestendigheid van steden blijkt het meest efficiënt bij veel kleine en lokale maatregelen. Die kunnen vaak tegelijkertijd met groot onderhoud of renovaties worden uitgevoerd.

Groene Bestrating inpassen vergroot de leefbaarheid van een straat. Zo blijkt bijvoorbeeld dat mensen zich beter voelen en gezonder worden wanneer er meer groen in hun leefomgeving is.¹ Groene Bestrating draagt ook bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit in de stad. Het vangt fijnstof en roet af en zorgt voor extra zuurstof.

Steden worden steeds vaker “hitte eilanden” waarin de lokale temperatuur sterk oploopt in vergelijking tot de minder dicht bebouwde omgeving.² Groen in de stad gaat de hitte tegen en zorgt ervoor dat een stad klimaatadaptiever wordt. Waar we bij klimaatverandering ook rekening mee moeten houden zijn hevige regenbuien, periodes van extreme droogte en hitte, en de gevolgen van een mogelijke overstroming. Ook in de gemeente Groningen. Door Groene Bestrating te plaatsen of bestrating zonder nut geheel te verwijderen, kan het water beter weglopen. Er bestaan type planten die extreme regen, droogte, en hitte kunnen doorstaan. Deze plantensoorten zouden in Groene Bestrating geplant kunnen worden. Met het specifiek en gericht toepassen van de juiste bodemverrijking onder Groene Bestrating, kan gestuurd worden op de gewenste begroeiing in de bestrating.

¹ <http://degroenestad.nl/stedelijk-groen-voor-klimaatbestendige-steden/>

² <https://hitte-eilanden.nl/wat-is-een-hitte-eiland/>

Groene Bestrating in de stad zou ook passen in het idee van een “Bijenlint” door Stad. Het draagt bij aan het verbinden van de groenstructuren in Groningen.

“Biodiversiteit staat voor de graad van verscheidenheid aan levens vormen. De verschillende soorten op aarde houden de natuur in balans. Veel verschillende soorten en typen groen in de stad, zorgen voor een hoge biodiversiteit. Hoe gevarieerder het aanbod aan groen, des te meer leven het aan zal trekken”.

Door een hoge biodiversiteit aan groen wordt ook de biodiversiteit aan dieren vergroot. Groen trekt insecten aan en insecten trekken op hun beurt vogels aan.

Ook op sociaal vlak kan Groene Bestrating een positief effect hebben. Mensen komen sneller naar buiten wanneer er aantrekkelijk groen in hun buurt is. In eerste instantie willen we de pilot straat aanleggen in een buurt waar veel draagvlak is. Betrokken buurtbewoners kunnen dan ook zorg dragen voor het beheer van de Groene Bestrating, om verloederding van het straatbeeld te voorkomen. Ook kunnen buurten zelf het initiatief nemen om overbodige bestrating aan te wijzen om vervangen te worden door Groene Bestrating. Dit kan bijvoorbeeld naar aanleiding van een presentatie op Let's Gro.

3. Groene Tegels en de ambities van Stad

Groningen kent een duidelijke ambitie tot het vergroenen van de openbare ruimte. Middels het programma Kwaliteit van Leefomgeving als onderdeel van de gemeentebegroting werkt het college aan de buurt, wijk en stad waar het prettig is om te verblijven. Zo maken we een stad die schoon, groen en duurzaam is.³

³ <http://degroenestad.nl/dossiers/biodiversiteit/>

³ Gemeentebegroting 2018, p. 210

Inzet van Groene Bestrating biedt kansen om meer groen te realiseren. Specifieke voordelen aan de inzet van Groene Bestrating is dat het mogelijkheden biedt tot vergroening binnen het bestaande straatbeeld. Met name de historische binnenstad en de oude schilwijken zijn momenteel nog relatief “grijs”. Het karakteristieke stadsgezicht verhindert ingrijpende maatregelen om deze wijken groener te maken. Groene Bestrating kan gemakkelijk ingepast worden binnen het bestaande straatprofiel omdat het qua maatvoering is geënt op de standaard stoeptegels en klinker.

Hierdoor past de inzet van Groene Bestrating goed binnen de ambities die de gemeenteraad recentelijk heeft geformuleerd middels het voorstel Groningen Circulair.⁴ Groene Bestrating kan ingepast worden door reguliere stoeptegels te verwijderen en te vervangen door groene tegels. De oude stoeptegels kunnen vervolgens elders in de stad opnieuw gebruikt worden. Een andere optie is het wegsnijden van delen van de bestaande tegels. Hierdoor kan vergroening gerealiseerd worden met de inzet van minimaal aanvullende materialen en middelen.

Aanleg van Groene Bestrating biedt bovendien kansen in het reduceren van de CO₂-uitstoot binnen de gemeente Groningen. De gemeente onderhoudt momenteel de reguliere verharding en haalt ongewenst groen weg door middel van gasbranders en borstelwagens. Binnen een groentegel laten we het groen echter ongehinderd groeien. Dit zorgt voor een groenere wijk én voorkomt de CO₂-uitstoot van onnodige onkruidverdelging. Net zoals ieder oppervlak, vergt ook Groene Bestrating wel onderhoud. We streven er daarom naar om Groene Bestrating zoveel mogelijk in overleg met de buurt aan te leggen. Hierbij doen we een beroep op de buurt voor de nodigesnoei- en beheerwerkzaamheden. Het zoeken van samenwerking tussen bewoners en de gemeente past binnen de ambitie van het college om waar nodig de hulp van bewoners in te schakelen bij het beheer van de openbare ruimte.⁵

Gemeenten laten met oog op klimaatveranderingen steeds vaker een stresstest met betrekking tot klimaatadaptatie uitvoeren.⁶ Groningen is opgebouwd volgens het adagium van de intense stad. Hierbij hoort een dichte bebouwing. Bij een hoge bouwdichtheid hoort het risico dat er onvoldoende ruimte is voor het regenwater om weggevoerd te worden via het riool en bodeminfiltratie. Toepassing van groene bestrating biedt kansen om de bodeminfiltratie van het regenwater te vergroten. Een hogere bodeminfiltratie is bovendien voordelig voor de ecologische waarden binnen de stad.

⁴ Initiatiefvoorstel Groningen Circulair, geïnitieerd door de D66-fractie

⁵ Gemeentebegroting 2018, p. 210

⁶ <https://ruimtelijkeadaptatie.nl/handreiking/handreiking/weten/kwetsbaarheid/stresstest/> (geraadpleegd 17 juli 2018)

Tot slot sluit het gebruik van Groene Bestrating goed aan op het Gezondheidsbeleid Groningen Gezond 2018–2021. Het college legt in dit document de nadruk op de relatie tussen volksgezondheid en de kwaliteit en inrichting van de fysieke leefomgeving. Het gebruik van Groene Bestrating draagt bij aan de ambities tot het realiseren van een openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeting, beweging en gezonde vormen van verplaatsing binnen Groningen.

4. Groene Bestrating in de praktijk – aanleg, onderhoud en beplanting

Groene Bestrating zal het straatbeeld veranderen. Om in kaart te brengen waar en hoe Groene Bestrating het beste kan worden geïmplementeerd in de stad is het verstandig om één of meerdere pilots te starten. Daarmee kan in de praktijk onderzocht worden of de uitgedachte theorie op basis van de huidige ervaring werkt, verbeterd kan worden, of inzichten biedt voor nieuwe toepassingen. Op basis van de ervaringen en conclusies uit de pilots kan vervolgens een gedetailleerd en efficiënt toepassings-, aanleg- en onderhoudsplan gemaakt worden. Uit ons onderzoek is bijvoorbeeld naar voren gekomen dat waar zout gestrooid wordt, het conventionele groen het zwaar heeft. In een pilot kan onderzocht worden hoe het beste dit probleem het beste kan worden opgelost: ligt het in het aanpassen van de plantensoorten, bodemverrijking, of wijze van strooien?

5. Voorbeelden waar Groene Bestrating toegepast kan worden

Delen van de trottoirs die niet bewandeld worden en brede stoepen
In Groningen en in andere grote steden zijn veel delen van onze openbare ruimte bestraat – ook de delen waar zelden of nooit door voetgangers of anders verkeer gebruik van wordt gemaakt. Er wordt niet intensief gewandeld op bepaalde plekken: denk hierbij aan het stukje stoep tussen bomen naast een wandelpad, stoeptegels tussen parkeerplaatsen, het strookje van het trottoir tegen de stoepranden of muren en gevels aan, de stoep rond een obstakel zoals een lantaarnpaal, of de stoepstroken tussen fietspaden en de autorijbaan. Vaak groeit hier al meer groen dan elders in de bestrating.

Autoparkeerplekken

In verband met het lekken van vloeistoffen uit reguliere auto's, zijn vooral parkeerplekken van elektrische auto's interessant. Ook carpoolplaatsen, of grote parkeerplaatsen buiten het centrum kunnen opties zijn.

Fietsparkeerplekken

Op plekken in Groningen waar fietsen geparkeerd worden is de straat vaak geheel verhard. Indien hier Groene Bestrating rondom geplaatst wordt, kan er ook hoogwaardig groen groeien.

Middenspoor smalle straten

Wanneer Groene Bestrating wordt geplaatst op een weg waar veel verkeer gebruik van maakt, kan het groen niet genoeg groeien. Echter, wanneer Groene Bestrating geplaatst wordt in het midden van een smalle straat met éénrichtingverkeer, waar de banden de weg zelden raken, kan het groen hier goed gedijen. Hier wordt over het algemeen ook niet gestrooid met zout.

6. Verkenning van pilotlocaties

6.1 Schilders- en zeeheldenbuurt

De brede stoepen in de buurt lenen zich goed voor de toepassing van Groene Bestrating. De Schildersbuurt kent bovendien een grote studentenpopulatie. Het gezamenlijk onderhoud van Groene Bestrating door student en stadje biedt kansen tot het vergroten van de sociale cohesie. Andere gebieden met brede stoepen komen mogelijk ook in aanmerking voor de toepassing van groene bestrating, bijvoorbeeld de stoepen van het Damsterdiep.

6.2 Selwerd

Selwerd is één van de wijken waar de Groningen nu actief werkt aan een nieuwe vorm van wijkvernieuwing onder de noemer Sunny Selwerd. Het doel van de wijkvernieuwing betreft het maken van een fijne woonomgeving, waar mensen naar elkaar omkijken, zich gezond voelen en het gevoel hebben dat het leven zinvol is.⁷ Selwerd is in het kader van het gezondheidsbeleid van de gemeente Groningen bovendien aangewezen tot Blue Zone. Door inspanningen door de overheid en bewoners streeft men er naar

⁷ <http://www.sunnyselwerd.nl/>

om van Selwerd een optimale woonomgeving te maken waar men langer en gelukkiger leeft. Hierbij staat de nadruk op “natuurlijk bewegen” en een “natuurlijke leefomgeving” nadrukkelijk centraal.⁸ Toepassing van Groene Bestrating biedt kansen in het realiseren van beide doelstellingen.

6.3 Noorderplantsoenbuurt

Het idee van Groene Bestrating is voorgelegd aan het bewonersinitiatief De Groenste Buurt in de Noorderplantsoenbuurt. De Groenste Buurt staat zeer positief tegenover het plan en ziet verschillende mogelijkheden voor een pilot in de Noorderplantsoenbuurt. Los van de genoemde gebieden kan Groene Bestrating toegepast worden bij bouw in de bestaande stad en in uitleggegebieden. Het college kan in de uitvoering van het voorstel ook kennis ophalen bij de gebiedsteams. Deze zijn vaak op de hoogte van wat er in de wijk speelt. Bijvoorbeeld de wensen van bewoners met betrekking tot de vergroening van hun wijk of straat.

7. Dictum

De Raad van de gemeente Groningen, besluit:

- Kennis te nemen van het initiatiefvoorstel “GrunnGras – Toepassing van Groene Bestrating in Groningen”
- Verzoekt het college te onderzoeken of het mogelijk is een pilot te realiseren inhoudende de toepassing van Groene Bestrating als onderdeel van de verbetering van de fysieke leefomgeving van een bepaalde wijk, buurt, of straat.
- Verzoekt het college de mogelijkheid te onderzoeken om vormen van Groene Bestrating op te nemen in het handboek van materiaalsoorten voor de inrichting van de openbare ruimte.

Informatie en advies:

Gemeente Groningen

- Stadsbouwmeester
- Stadsbeheer
- Geveltuinen, Operatie Steenbreek
- Gezonde Stad;

Overig

- Groenste Buurt, buurtinitiatief Noorderplantsoenbuurt
- MDL, Landschapsarchitecten
- Platform Gras
- Noppert Beton
- Broekema Wegenbouw

⁸ Groningen Gezond. Gezondheidsbeleid 2018–2021, p. 17